

Motion till riksdagen 2011/12:Ju399

av **Maria Ferm m.fl. (MP)**

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Sammanfattning

Vi lever i en föränderlig värld där kommunikation sprids snabbt, där känsliga och okänsliga uppgifter om oss människor hanteras av såväl kända som okända och där hoten och utmaningarna mot säkerheten och tryggheten är okända. Samtidigt är möjligheterna till självbestämmande och egenutveckling större än någonsin förr för många grupper. Detta leder till utmaningar för samhället.

Enskildas integritet har alltsedan terrordåden i USA september 2001 och efterföljande händelser bland annat i Madrid och London kommit att beskåras allt mer och mer – ofta utan någon annan motivering än att åtgärderna behövs för att bekämpa terrorismen. Vi ser nu hur känsliga uppgifter lagras i system och sprids till allmänheten utan kontroll, hur data lagras utan tillsyn och hur möjligheterna att sammanställa känsliga uppgifter ökar utan någon som helst helhetsbild. En ny integritetsskyddsmyndighet behövs därför och Säkerhetspolisens arbete måste struktureras om för att bättre möta nya utmaningar.

Polisorganisationen har under lång tid tillförts ständigt nya resurser utan att andelen uppklarade brott ökat, utan att brottsligheten minskat och utan att människors tilltro till polisorganisationen förbättrats. Effektiviseringar måste ske.

En viktig del i att minska brottsligheten är att minska återfallen i brott, liksom att minska att de som dömts för brott sedan begår grövre brott. Kriminalvårdens arbete för att behandla män som dömts för våld och sexualbrott mot kvinnor måste intensifieras och alla som fått frihetsberövande påföljd skall få en plan för hur deras utslussning ska ske. Frivilligorganisationernas roll ska förstärkas.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Förslag till riksdagsbeslut	3
En effektiviserad polisorganisation	5
En smartare polis	5
En säkerhetspolis för sin tid med ett renodlat uppdrag	5
Inrättandet av en ny integritetsskyddsmyndighet	6
Stärkt rättsväsen för kvinnofrid	7
Skyldighet ge dömda män vård	8
Utbildning om våld i nära relationer	8
Insatser för kvinnor inom Kriminalvården	8
En stärkt kriminalvård	9
Utökat stöd till frivilligorganisationer inom Kriminalvården	10
Åtgärder för bekämpning av miljö- och djurskyddsbrott	10
Åtgärder för bekämpning av systemhotande brottslighet med inriktning mot islamofobi, högerextremism med mera	11
Resurser för kunskap om hatbrott inom rättsväsendet	12
Inrättandet av en fångombudsman	12
En särskild utredningsmyndighet för misstänkta brott av poliser och åklagare	13

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behov av effektiviseringar av polisorganisationen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behov av att ändra säkerhetspolisens arbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om specificering av Säkerhetspolisens anslag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en ny integritetsskyddsmyndighet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en fångombudsman inom Kriminalvården.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändrad styrning av arbetet för att bekämpa miljö- och djurskyddsbrott.
7. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområdet 4 Rättsväsendet enligt uppställning:

Anslag		Anslagsförändring		
		2012	2013	2014
1:1	Polisorganisationen	+50	+50	+50
1:2	Säkerhetspolisen	-200	-200	-200
1:3	Åklagarmyndigheten	+10	+10	+10
1:4	Ekobrottsmyndigheten			
1:5	Sveriges Domstolar	+10	+10	+10
1:6	Kriminalvården	+100	+100	+100
1:1 6	Säkerhets- och integritetsskyddsämnden	-17	-17	-17
<i>Nya anslag</i>				
1:1 8	Ny integritetsskyddsmyndighet	+70	+70	+70
1:1 9	Särskild utredningsmyndighet för polisens brott	+50	+50	+50
Summa		+73	+73	+73
<i>Specificering av anslagsförändringar</i>				
1:1	Nytt uppdrag personskydd	+200	+200	+200
1:1	Effektivisering	-150	-150	-150
1:2	Borttaget ansvar personskydd	-200	-200	-200
1:3	Utbildning mäns våld mot kvinnor	+5	+5	+5
1:3	Kunskapsförstärkning hatbrott m.m.	+5	+5	+5
1:5	Utbildning mäns våld mot kvinnor	+5	+5	+5
1:5	Kunskapsförstärkning hatbrott m.m.	+5	+5	+5
1:6	Rätt till vård för män som dömts för våld mot kvinnor	+5	+5	+5
1:6	Utredningsarbete och garanterade utslussningsplaner	+75	+75	+75
1:6	Fångombudsman	+3	+3	+3
1:6	Samarbete Kriminalvården och kvinnojourer	+8	+8	+8
1:6	Stöd frivilligorganisationer inom kriminalvården	+10	+10	+10
1:1 6	Överföring ny integritetsskyddsmyndighet	-17	-17	-17

En effektiviserad polisorganisation

En smartare polis

Anslaget för polisorganisationen har vuxit från 15,7 miljarder kronor år 2006 till 20,1 föreslagna miljarder kronor för år 2012. Utgifterna för den polisiära verksamheten har således ökat med nästan 30 procent på fem år. Även om antalet anmälda brott under perioden 2006 till 2010 ökar från 1 450 000 till 1 550 000 kan inte det i sig förklara behovet av de ökade anslagen. Särskilt inte som andelen personuppklarade brott förblir på samma nivå och antalet brott uppenbarligen inte minskar. Den enda del där förbättringar synes ske är när det gäller den subjektivt uppfattade tryggheten bland befolkningen, enligt de nationella trygghetsundersökningarna. Miljöpartiet de grönas slutsats är att regeringen valt att satsa på lösningar som utåt sett kan synas ge intryck av att den vidtar åtgärder, men som reellt sett är förhållandevis resultatlösa.

Miljöpartiet anser att alla människor i Sverige ska ha rätt till en trygg och säker vardag, att ekonomisk och miljörelaterad brottslighet skall bekämpas med styrka och att hatbrotten skall prioriteras. Hot mot demokratin ska bekämpas med styrka. För att detta ska kunna ske krävs en effektiv polisorganisation som bygger sitt arbete på kriminalunderrättelseverksamhet och där insatser sätts in där och när brott kan begås, inte när det är bekvämt eller billigt att förlägga arbetstiden. Att det finns stora behov av förbättringar har under flera år påpekats av bland annat Riksrevisionen och stärks av mediala uppgifter om brott som inte utreds, om poliser som bemannar receptioner och om larm som aldrig åtgärdas.

Miljöpartiet ställer sig således bakom förslagen för effektivisering av polisorganisationen som föreslås i betänkandet Polisverksamhet i förändring (SOU 2002:70), och menar att dessa skyndsamt måste påbörjas. Detta skulle medföra att upp till 500 årsarbetsresurser frigörs för polisiärt arbete inom polisväsendet. Stora resurser kan frigöras genom en renodling av polisverksamheten.

Sammantaget medför detta att vi motsätter oss regeringens föreslagna och inte närmare motiverade ökning av anslaget till polisorganisationen med 150 miljoner kronor. Sättet att lösa problem på kan inte vara att ständigt ge polisen mer pengar.

En säkerhetspolis för sin tid med ett renodlat uppdrag

Säkerhetspolisens strategiska arbete för rikets säkerhet måste utvecklas. Detta gäller särskilt miljöbrotten, den internationella ekonomiska brottsligheten, sexhandeln med kvinnor och barn över landsgränserna och narkotikahandeln tillsammans med den illegala vapenhandeln. Denna typ av brottslighet hotar Sveriges demokratiska grundvalar och måste ha hög prioritet. Regeringen tillförde förra höstbudgeten 100 miljoner kronor till säkerhetspolisen för att förebygga terrorism som riktas mot Sverige. Miljöpartiet ifrågasätter varför denna summa tilldelas Säkerhetspolisen. Sveriges riksdag och folkvalda har idag bristande insyn i Säkerhetspolisens arbete. Vi vill se mer detaljerade

specifikationer av denna nu närmare miljardstora budget. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utöver detta behöver en förändring ske av personskyddsverksamheten. Frågan är nämligen om det krävs säkerhetspoliser för att genomföra det fysiska personskyddet. En väl fungerande underrättelseverksamhet är en förutsättning för att kunna bedriva brottsförebyggande arbete samt för att kunna utreda begångna brott. Detta arbete sker såväl hos den öppna polisen som hos Säkerhetspolisen. Den kunskap Säkerhetspolisen inhämtar kan i vissa fall delges den öppna polisen. Miljöpartiet anser mot den bakgrunden att personskyddet skulle kunna genomföras av den öppna polisen. Poliser som arbetar med personskyddet genomför en viktig samhällsfunktion och ska vara kompetenta i sin yrkesroll, besitta hög integritet och i övrigt kunnigt sköta sitt yrke, men behöver inte vara säkerhetspoliser för detta syfte. Miljöpartiet minskar därför Säkerhetspolisens anslag med 200 miljoner kronor jämfört med vad regeringen föreslår i och med denna överflyttning av ansvaret för säkerhetsskyddet.

Regeringens föreslagna utökning av anslaget till Säkerhetspolisen uppgår för år 2012 till 85 miljoner kronor. Vi delar regeringens bedömning att en ökning av anslaget kan behöva ske, men anser att ökningen skall användas för andra behov; nämligen för att öka och förbättra analyserna om hur islamofobi och främlingsfientlighet hotar vårt demokratiska statskick, hur arbetslöshet och socialt utanförskap i vissa fall kan leda till risk för delaktighet i brott som hotar statskicket och hur klimatproblemen utmanar risk- och sårbarhetsarbetet hos oss och i vår omvärld. En omfattande samverkan behöver ske med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten och andra aktörer. Samverkan med frivilligsektorn behöver öka, för att öka kunskapen om säkerhetspolisens arbete.

Inrättandet av en ny integritetsskyddsmyndighet

I dagens Sverige registreras och övervakas enskilda för allt fler uppgifter. Det är både det offentliga och den privata sektorn som gör det. I takt med att det så kallade kriget mot terrorismen utökats har också övervakningen av enskilda ökat. Sammantaget har insamlandet av känsliga uppgifter om enskilda personer ökat lavinartat.

Frågor rörande skyddet av enskildas privatliv och uppgifter kring dem hanteras av ett antal olika myndigheter i Sverige. Exempelvis hanterar Datainspektionen personuppgifter generellt i samhället, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden känsliga personuppgifter hos Säkerhetspolisen och användandet av hemliga tvångsmedel hos polis och åklagarmyndighet och Justitiekanslern har tillsyn över all offentlig verksamhet. Till detta kommer organ såsom Pressens Opinionsnämnd och den kontroll som sker genom domstolar. Integritetsskyddskommittén konstaterade mot den bakgrunden i sitt delbetänkande 2007 (SOU 2007:22 Skyddet för den personliga integriteten) bland

annat att det i Sverige finns en brist på systemtänkande och helhetssyn som leder till att regelverket blir oenhetligt och svåröverskådligt, även möjligheterna att beakta kumulativa effekter av tillkommande lagstiftning inom området. Kommittén konstaterade vidare att ingen statlig myndighet har i uppgift att slå larm när integritetskänslig information nyttjas för annat ändamål än den varit avsedd för. Avsaknaden av en myndighet som har i uppgift att vaka över att den enskildes rätt till en skyddad privat sfär respekteras kan ses som ett uttryck för integritetsskyddets allmänt sett låga status.

2008 års kameraövervakningskommitté gjorde vidare i sitt slutbetänkande (SOU 2009:87) En ny kameraövervakningslag delvis samma slutsatser om integritetsskyddet och förordade att Datainspektionen skulle omvandlas till en integritetsskyddsmyndighet.

Därefter har bland annat Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens ansvarsområde utökats genom att genom ändring i lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet till att även gälla tillsyn över hela polisens behandling av personuppgifter enligt den nya polisdatalagen och lagen om polisens allmänna spaningsregister. Tillsynen ska särskilt avse behandlingen av känsliga personuppgifter och särskilt syfta till att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med lag eller annan författning. Regeringen har därtill i lagrådsremissen En mer rättssäker inhämtning av elektronisk kommunikation i brottsbekämpningen föreslagit att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ges utvidgade tillsynsuppgifter när det gäller inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2011. Till detta kommer att i Polismetodutredningens betänkande Särskilda spaningsmetoder (SOU 2010:103) föreslås att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska få utvidgade tillsynsuppgifter när det gäller användningen av vissa särskilda spaningsmetoder.

Såsom konstaterats av Integritetsskyddskommittén har integritetsskyddet en svag ställning i Sverige. Detta har lett till en fragmentarisk bild över hur olika lagstiftningsåtgärder påverkar enskildas integritet och avsaknad av en helhetsbild i landet. Miljöpartiets bedömning är att detta samlade skydd kan erhållas genom inrättandet av en myndighet med ett samlat ansvar för skyddet av enskildas integritet.

Myndigheten beräknas kosta totalt 70 miljoner kronor, som finansieras genom bland annat pengar från Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Detta är uppskattade behov av anslag enligt budgetunderlag och statliga utredningar.

Stärkt rättsväsen för kvinnofrid

2010 anmäldes nästan 18 000 fall av misshandel av män mot kvinnor i hemmen. Det är en ökning med 5 000 fall sedan år 2000. Olika regeringar har vidtagit ett antal olika åtgärder för att öka kvinnors trygghet och minska våldet mot dem under denna tid. Trots det minskar inte våldet utan ökar. I november 2007 presenterades regeringens skrivelse med handlingsplan för att

bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i nära relationer (skr. 2007/08:39). Ett mycket stort antal åtgärder redovisades av regeringen och har utvärderats av bland annat Socialstyrelsen, Brottsförebyggande rådet (Brå) och Kriminalvården. Av Brås utvärdering framgår bland annat att just mängden anmälningar ökat samtidigt som den upplevda otryggheten minskat något. Samtidigt är effekten för målgrupperna mer osäkra i övrigt. Brå lyfter också upp att det i handlingsplanen inte ingick åtgärder för att minska uppkomsten av brott, t.ex. förebyggande arbete och att fler åtgärder kan vidtas för att minska sexualbrotten, såsom att införa ett samtyckeskrav för sex mellan vuxna personer. Klart är att våldet inte minskar. Av Kriminalvårdens utvärdering av dess satsning mot våld i nära relationer och sexualbrott framgår att samtliga män som dömts för våld i nära relationer skulle erbjudas att delta i adekvat programverksamhet. Kriminalvården erhöll 30 miljoner kronor för åren 2009 och 2010 och utvärderingen utvisar att nästan 3 000 män ingick i målgruppen. Något mätbart resultat när det gäller minskat återfall i brott har inte redovisats. Sammantaget framgår av utvärderingarna att mer återstår att göra och att det finns lyckade behandlingsmetoder m.m. att använda.

Skyldighet ge dömda män vård

Inom Kriminalvården finns behandlingsmetoder som baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet och som används vid behandling av män som dömts för våld i nära relationer liksom sexualbrott. Det finns i dag inget tvång för Kriminalvården att erbjuda de dömda dessa behandlingar. Ett sådant krav måste enligt Miljöpartiets mening införas för Kriminalvården. Vi avsätter för ändamålet 5 miljoner kronor årligen, som bedöms räcka för att Kriminalvården ska kunna erbjuda alla aktuella dömda vård och behandling som är såväl effektiv som förenlig med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Utbildning om våld i nära relationer

Såväl inom åklagarväsendet som bland domstolarna bedöms det finnas ett fortsatt stort behov av utbildning om mäns våld mot kvinnor. Detta bedöms kosta 5 miljoner kronor, liksom domstolarnas.

Insatser för kvinnor inom Kriminalvården

Kriminalvården har sex specifika fängelser för kvinnor. Cirka 260 kvinnor är intagna, vilket är 5–6 procent av det totala antalet fängelsedömda personer. De vanligaste brotten kvinnor begår är stöld och narkotikabrott. Enligt Kriminalvårdens statistik har cirka 70 procent av dessa kvinnor problem med narkotikamissbruk. Jämfört med män har kvinnor i högre grad allvarigare psykiatrisk problematik kopplad till sitt missbruk. Idag vet vi inte hur stor andel av

de kvinnor som befinner sig i kriminalvård som har blivit utsatta för sexuella övergrepp och mäns våld.

Norges motsvarighet, Kriminalomsorgen, har gjort en undersökning om hur många kvinnor som utsatts för denna typ av övergrepp och våld tidigare i livet och funnit att detta gäller minst 65 procent av kvinnorna. Norge har därför påbörjat ett försöksprojekt med att låta kvinnojourer hålla stödsamtal med kvinnor på anstalter. De ger även intagna kvinnor alternativet att få stödsamtalen i kvinnojourens lokaler. Norges Krisesentersekretariatet har uppgett att försöket är mycket lyckat eftersom de når fram till kvinnor som upplever sig bortglömda av samhället och att framstegen i samtalet har gett dem en hopp inför en framtid fri från kriminalitet.

Miljöpartiet menar att regeringen omedelbart bör tillsätta en utredning om kvinnor i Kriminalvården för att utröna hur många kvinnor som kan ha utsatts för sexuella övergrepp och mäns våld. Med denna kunskap kan vi överblicka behovet av liknande insatser som Norge genomför på svenska anstalter. Miljöpartiet vill därefter att initiativ tas för att starta en försöksverksamhet i liknande form. Kriminalvården ska i regleringsbrevet ges i uppdrag att samarbeta med kvinnojourer som anmäler sitt intresse för att dessa ska kunna hålla stödsamtal med kvinnor på anstalter alternativt i kvinnojourens lokaler. Detta försök bör efter ett år utvärderas och därefter implementeras i Kriminalvårdens verksamhet vid lyckat resultat. Miljöpartiet avsätter 5 miljoner kronor för att ombesörja omkostnader för kvinnojouren.

En stärkt kriminalvård

I takt med att polisens resurser ökats och fler poliser anställts, har samtidigt fler personer dömts för brott till sådana påföljder som Kriminalvården ansvarar för. Kraven på Kriminalvården att såväl vårda och behandla som att förebygga återfall i brott är och ska vara höga. Samtidigt ska Kriminalvården tillsammans med kommuner, landsting och andra aktörer arbeta för att villkorligt frigivna och de som avslutar vård hos Kriminalvården i övrigt, ges en utslussning till samhället som leder till egen laglig försörjning genom studier eller arbete, med bostad och ordnad fritid. En viktig aktivitet är att upprätta utslussningsplaner för frihetsberövade med ett reellt innehåll. Tyvärr har myndigheten brustit i detta.

Regeringen riktar i budgetpropositionen kritik mot hur myndigheten utfört sina uppdrag och har också tidigare avsatt myndighetens generaldirektör. Några konkreta åtgärder aviseras dock inte för att förbättra verksamheten. Miljöpartiet anser att Kriminalvårdens verksamhet har en substantiell förbättringspotential som måste tas tillvara. Ett dylikt förändringsarbete måste inledas av myndigheten. I arbetet ska frivilligorganisationer för tidigare dömda, personalorganisationer, polisen och åklagare medverka. För ändamålet avsätter vi resurser som anges nedan.

Samtliga som dömts till frihetsberövande påföljd skall få en utslussningsplan från Kriminalvården, som ska visa hur den dömda skall få egen försörj-

ning genom arbete eller studier, hur bostad skall ordnas och hur det sociala livet i övrigt skall vara ordnat.

Miljöpartiet bedömer att den samlade kostnaden för åtgärderna ovan motsvarar 75 miljoner kronor årligen under perioden 2012–2015.

Utökat stöd till frivilligorganisationer inom Kriminalvården

Kriminalvården måste också fokusera sitt arbete i övrigt på rehabilitering av de dömda, för att minska risken för återfall. Här bör olika frivilligorganisationer för före detta dömda användas i utökad omfattning och deras erfarenheter tas tillvara. Anslagen för deras arbete bör ökas.

Stödet till frivilligorganisationer måste förenas med tydliga krav på motprestation och resultat och vi föreslår att det ökar med 10 miljoner kronor per år.

Åtgärder för bekämpning av miljö- och djurskyddsbrott

Åklagarmyndighetens, Rikspolisstyrelsens och polismyndigheternas arbete för att bekämpa miljö- och djurskyddsbrott har under längre tid fungerat mindre väl. För få brott upptäcks, uppklaringsgraden har varit låg, preskriptionsgraden hög och antalet fällda brottslingar (vare sig det gäller fysiska eller juridiska personer) mycket låg. Mot bland annat denna bakgrund tog Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen under år 2008 fram dokumentet Strategier mot miljöbrott, som beskriver ett stort antal åtgärder som behöver vidtas för att klara av stora delar av problemen. Strategin har för år 2010 implementerats hos Åklagarmyndigheten genom Aktionsplan för miljöbrott åt 2010 och genom ett antal andra åtgärder av mer övergripande karaktär. Några särskilda åtgärder synes inte ha vidtagits av polisen. Strategidokumentet och Åklagarmyndighetens aktionsplan ger tillsammans med samtal med företrädare för Åklagarmyndigheten en bild där Åklagarmyndigheten har ett tydligt fokus för arbetet, där arbetet leds och styrs och där det finns särskilt utbildade miljöåklagare med hög kompetens. Polisens resurser för att bekämpa miljöbrott uppgår enligt en undersökning riksdagens utredningstjänst genomförd till motsvarande 60–70 personer och det framgår att Rikspolisstyrelsen saknar en helhetsbild av arbetet. Någon samlad styrning av verksamheten finns inte. Sammanfattningsvis bedöms bristerna i verksamheten vara sådana att ett effektivt bekämpande av aktuell brottslighet svårligen låter sig genomföras.

Djurskyddsbrott kräver en särskild kompetens som inte alltid är självklar bland polis och åklagare. I vissa län har polisen valt att ha särskilda djurskyddspoliser som bara arbetar med djurskyddsbrott, medan djurskyddsfrågor i andra län hanteras av poliser med allmän kompetens. Då djur som utsatts för brott inte kan tala för sig själva är risken stor att deras intressen kommer i

kläm om rättsväsendet inte har tillräcklig kompetens i frågan. Vi vill därför ge polis- och åklagarmyndigheterna i uppdrag att förstärka djurskyddskompetensen. Detta sker på sätt som anges nedan.

Mot bakgrund av hur effektivt Åklagarmyndigheten hittills arbetat och hur mindre effektivt Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna arbetat, drar Miljöpartiet slutsatsen att en effektiv styrning av arbetet för att bekämpa miljö- och djurskyddsbrott kan uppnås utan resursförstärkning. Det handlar i stället om att använda befintliga resurser inom polisen effektivare. Resurser kan frigöras genom att polisiära tillståndsuppgifter överläts till andra myndigheter, genom att den så kallade beredskapspolisen avskaffas och genom att fler civilanställda anställs. Till detta kommer att resurserna i sig kan användas på ett effektivare sätt än som sker i dag. En åtgärd som kan leda till detta inom aktuellt område är att av Rikspolisstyrelsens anslag avsätta specialdestinerade medel för bekämpning av aktuell brottslighet som får disponeras av Åklagarmyndigheten. Detta innebär att Åklagarmyndigheten styr hur resurserna används men polisen är fortsatt arbetsgivare.

Miljöpartiets förslag är att det i Rikspolisstyrelsens anslag avsätts medel, som medför att den samlade kompetensen för att bekämpa miljö- och djurskyddsbrott styrs av Åklagarmyndigheten. Därigenom bedöms effektiviteten förbättras. Riksdagen bör ge regeringen till känna vad som anförs om att styra resurser till polisorganisationen på detta sätt.

Åtgärder för bekämpning av systemhotande brottslighet med inriktning mot islamofobi, högerextremism med mera

Terrorism och systemhotande brottslighet finns i hela världen och förekommer överallt. Ett genomgående drag för denna brottslighet är att den med våld vill ändra förutsättningarna för hur vårt demokratiska samhälle är uppbyggt. Utövaren av brottsligheten respekterar inte resultatet av andra människors fria val och valmöjligheter.

Säkerhetspolisen redovisade 2009, i rapporten ”Våldsamt politisk extremism – Antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten”, de politiska grupperingar som valt att ställa sig utanför det demokratiska samhället och som ser våld, skadegörelse och andra brott som ett legitimt redskap i sin kamp. År 2010 redovisades till regeringen ett uppdrag avseende uppdrag att beskriva våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige, radikaliseringsprocesser samt verktyg och strategier som kan användas för att motverka radikalisering genom rapporten Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige.

Slutsatserna av rapporterna är att våldsamt politisk extremism är vanligare än islamistisk extremism och att betydligt mer våld i Sverige kan hänföras till politisk extremism.

De senaste tragiska händelserna i Norge utvisar att terrorism begås av såväl enskilda som grupper av människor. Det är dock oklart i vilken omfatt-

ning gärningarna baseras på föreställningar om ”världskonspirationer”, rädsla för den andre eller vanföreställningar om maktövertaganden av olika grupper av människor. Klart är dock att detta är vanligt i retoriken bland terrorister och deras partipolitiska grenar.

Brå har i sin årliga statistik över utvecklingen av hatbrotten i Sverige för 2010 (rapport 2011:8) redovisat att ungefär 270 anmälda brott baserades på islamofobi, vilket var en ökning jämfört med 2009 och följer en uppåtgående trend sedan mätningarna startade 2006. Det är inte klart i vilken grad islamofobi funnits med som skäl för personer att begå terrorhandlingar, även om så delvis synes ha varit fallet senast i Norge. Det är vidare inte klarlagt på vilket sätt och i vilken omfattning islamofobi eller vanföreställningar baserade på egenskaper hos andra människor eller grupper av människor leder till utövandet av systemhotande brottslighet i Sverige. Detta bör klarläggas liksom bör redovisas förslag på åtgärder för att minska förekomsten av islamofobi i Sverige och som skäl för terrorism.

Det redovisade utredningsuppdraget bedöms kunna ske inom Regeringskansliets eller Brås ram. Förslaget till beslut i denna del återfinns i särskild kommittémotion.

Resurser för kunskap om hatbrott inom rättsväsendet

Rättsväsendets kompetens och förmåga att hantera hatbrott behöver förstärkas, oavsett grund för hatbrottet. Utbildningsbehovet inom vardera åklagarväsendet och domstolsväsendet bedöms uppgå till 5 miljoner kronor årligen. Polisens behov kan tillgodoses inom ramen för befintligt anslag.

Inrättandet av en fångombudsman

En rad internationella konventioner reglerar förhållandena på fängelser och häkten samt skyddet för mänskliga rättigheter för interner. Vår grundlag reglerar även flera andra rättigheter för interner.

Under året har flera anstalter anmälts till Justitieombudsmannen, som är den instans som idag behandlar anmälningar mot Kriminalvården. Under år 2008 har Justitieombudsmannen bedömt 10 anmälningar mot anstalten Salberga från interner som berör brister i bland annat brevhandling, brott mot tystnadsplikten och rätten till att få besök.

Miljöpartiet anser att även för den som är dömd för ett brott och avtjänar ett straff på anstalt ska de mest grundläggande mänskliga rättigheterna upprätthållas. Exemplet från anstalten i Salberga visar att det krävs en offentlig diskussion och medföljande åtgärder för att komma till rätta med situationen för mänskliga rättigheter på vissa anstalter. Under de senaste två åren har även självmord på häkten ökat väsentligt, något som också pekar mot att det är hög tid att åtgärda situationen för intagna på häkten och anstalter.

Den grundlagsfästa föreningsfriheten är ett annat exempel på att det är tveksamt om internernas grundläggande rättigheter respekteras. Idag begrän-

sas möjligheten att bilda förtroenderåd till enskilda avdelningar istället för hela anstalten, trots att det senare är en förutsättning för att man ska kunna driva sina krav med någon som helst kraft. Detta innebär att interner ofta får söka sig till avdelningschefer på anstalten istället för anstaltsledningen när de har synpunkter. Miljöpartiet anser att man på detta sätt inte upprätthåller grundlagens mening när interner de facto inte har möjlighet att påverka sin miljö och vardag på anstalter.

En fångombudsman kan fylla det behovet som finns idag för att stärka dialogen mellan interner och Kriminalvården. Det räcker alltså inte med att Justitieombudsmannen kan utöva tillsyn inom Kriminalvården, det behövs en instans som företräder fångars mänskliga rättigheter. I Storbritannien har det redan införts en fångombudsman med lyckat resultat. Det krävs i större grad en dialog mellan internerna och anstaltsledningarna för att öka rättstryggheten för båda parterna, och där har fångombudsmannen visat sig kunna ge ett sådant stöd. Det behövs någon som aktivt kan arbeta för både interner, anstaltsledningar och Kriminalvården. Ytterst skulle fångombudsmannen kunna bidra till minskad återfallsfrekvens bland brottslingar. En fångombudsman bör således även införas i Sverige. Miljöpartiet avsätter 3 miljoner kronor årligen för att inrätta en fångombudsman till anslaget för Kriminalvården.

En särskild utredningsmyndighet för misstänkta brott av poliser och åklagare

Polisen är den av staten utsedda ordningsmakten med tillhörande våldsmonopol. Det innebär att polisen har ansvaret att använda sin ingripandemakt med lagboken som kompass. Rättsväsendet ska försäkra oss alla att rättvisa skipas. Utan allmänhetens förtroende kan inte rättsväsendets aktörer arbeta.

Miljöpartiet vill därför att när polis eller åklagare misstänks för brott ska en fristående myndighet inrättas för att utreda brottet. Den internutredningsverksamhet som i dag finns hos polis- och åklagarväsen bör brytas ut till en självständig utredningsmyndighet.

Poliser, åklagare och domare som får behålla sitt arbete efter att ha begått brott är inte ovanligt och skadar förtroendet för rättsväsendet. År 2007 avförde den statliga utredningen Summa summarum (SOU 2007:5) frågan om en fristående myndighet som utreder polisen och åklagare vid brottsmisstanke, bland annat eftersom den ansåg att nackdelarna inte övervägde vinsten med den förtroendevinst som rättsväsendet beräknas göra gentemot medborgarna. Argumenten som användes var bland annat att viss del av personalen måste komma från polisen eller Åklagarmyndigheten samt att det helt enkelt är för kostsamt med en ny myndighet på området.

Miljöpartiet anser, liksom Sveriges advokatsamfund och Justitiekanslern med flera, att allmänhetens förtroende för rättsväsendet väger tyngre än de nackdelar som kan tänkas uppstå. Medborgarnas förtroende för rättsväsendet är stommen för rättsstaten; således bör Sverige införa en fristående myndighet som utreder polis och åklagare vid brottsmisstanke. Miljöpartiet tillför därför

50 miljoner kronor från och med år 2012 för att inrätta en ny självständig utredningsmyndighet.

Stockholm den 4 oktober 2011

Maria Ferm (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Mehmet Kaplan (MP)